

ממתנה למורשה

- (1) בני ישראל שרו את שירת הבאר: "אֵז וְשִׁיר וְשָׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בָּאֵר עָנּוּ לָהּ..באר חפרוה שרים..וממדבר מתנה, וממתנה נחליאל, ומנחליאל במות" (כ"א-י"ז..י"ט). סגנון הפסוק חריג וטעון הסבר. לכאורה, "מתנה", "נחליאל" "ובמות" הם שמות מקומות, אבל מדוע לא נכתב הסגנון הרגיל: "ויסעו ממדבר ויחנו במתנה, ויסעו ממתנה ויחנו בנחליאל, וכן רמות בהמשך? סגנון שנכתב קודם בפרק כ"א-י ואילך. ועוד שמות מקומות אלה, לא נזכרו בפרשת מסעי, ותחתם באו שמות אחרים: ("תורה תמימה" רבי ברוך הלוי עפשטיין).
- (2) נראה שזו הסיבה שהתלמוד הירושלמי מסביר שלשמות הנ"ל יש משמעות אחרת. התורה אומרת שהקב"ה נתן לנו את הבאר, מתנה, ואח"כ גם נחלה - (נחליאל) - ירושה. (ירושלמי ב"ב, דף כ"ה:)
- (3) אבל עדיין יש להבין, מה משנה לנו אם קיבלנו את הבאר כמתנה, או כירושה, בכל מקרה היא שלנו?
- (4) התלמוד הירושלמי לא מתייחס לשאלה זו, אך נראה, שתשובה לשאלה זו ניתן למצוא, מתוך הסיפור התנכי, על כרם נבות היזרעאלי, כפי שמסופר בספר מלכים א פרק כ"א.
- (5) לנבות היזרעאלי היה כרם בסביבת מִשְׁפָּנו של אחאב המלך. אחאב פנה לנבות וביקש ממנו שייתן לו את הכרם, הסמוך אליו, והוא יהפכו "לְגֵן יָרֵק". בתמורה הציע לתת לו, או כרם יפה ממנו, או כסף במחיר זה. לכאורה זו הצעה שאי אפשר לסרב לה, אך תשובת נבות הייתה מפתיעה: "חֲלִילָה לִי מִה' מִתְּתִי אֶת נַחֲלַת אֲבֹתִי לָךְ" (מלכים א כ"א-ג).
- (6) נתבונן בתשובתו, למה חלילה לי מה? וכי למכור למלך כרם, שִׁירָשׁ מֵאֲבֹתָיו, במחיר הוגן, נוגדת ציווי א-להי? ובכלל צריך אומץ לסרב למלך אחאב ולאשתו איזבל, הידועים בַּעֲרִיצוּתָם, מה עוד שהתמורה היא הגונה בהחלט?
- (7) נראה שהתשובה מצויה בכתוב: כשאדם מקבל מתנה מפלוני, והוא מעביר, או מוכר אותה לצד ג', זה לא נעים, אך הדבר אפשרי. אבל כשאדם מקבל מתנה מאדם חשוב, בעל מעמד, אם הוא ימכור את המתנה לצד ג', זו תהיה פגיעה ועלבון לנותן המתנה.
- (8) לכן מסביר נבות, שהכרם הגיע אליו כנחלה-ירושה, מאת ה' כשאלעזר הכהן בהשראת האורים ותומים, ביצעו את חלוקת ארץ ישראל, יחד עם יהושע בן-נון ונציגי שנים עשר השבטים.
- (9) אילו הייתה כאן שאלה כלכלית, כספית, הייתי נותן לך את הכרם ונענה להצעתך ההוגנת. אבל כאן הכרם הוא מתנה שהקב"ה העניק לנו כנחלה, עת הוריש לנו את הארץ, ע"י שלוחיו עלי אדמות. לכן, "חלילה לי מה' מִתְּתִי אֶת נַחֲלַת אֲבֹתִי לָךְ". אני מוכן לסכן את חיי, ולא לעבור על חלוקת ה' לי את הכרם. ואכן, הַעֲלִילוּ עָלַי עלילת שקר וסקלו אותו.
- (10) עלינו ללמוד מנבות, על היחס הנדרש לארץ ישראל, שזו נחלת אבותינו וקיבלנו אותה בירושה תוך התחייבות שלא נמסרנה לאחרים, בשום מחיר ובשום תנאי. על נחלת אבות לא מוותרים. (מתוך שיחת הרב ישראל מאיר לאו שליט"א)
- (11) תשובות לפרשת קרח
(א) כיצד נענש קרח במידה כנגד מידה (קצת בהומור)? תשובה: קרח לא המתין עד שיגיע תורו לקבל משרה במנהיגות, כך האדמה גם לא המתינה לו עד 120, אלא לקחה אותו קודם.
ושמאל לרנר הוסיף: קרח "פתח את הפה" על משה רבנו, אז האדמה "פתחה את פיה" עליו.
(ב) רמז למצות ביקור חולים בפרשה? תשובה: "אם פְּמוֹת כָּל הָאָדָם יִמְתְּנוּ אֶלֶּה וּפְקַדְתָּ כָּל אָדָם" (ט"ז-כ"ט).
והגמרא אומרת: אם ימותו ככל האדם, שהוא חולה, שוכב במיטה, ואנשים מבקרים אותו, אזי "לא ה'" שלחני" (גמ' בנדרים ל"ט. ומסביר רש"י: שבני אדם מבקרים אותם) מכאן רמז למצות ביקור חולים מהתורה.
- (12) שאלות לפרשת חקת
(א) "וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה, אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עַל" (י"ט-ב). איזו אמירה מוסרית, מוציא המגיד מקוֹזְנִיץ מפסוק זה?
(ב) מצא בפרשה מילה שיש בה 4 אותיות עוקבות, לאו דווקא לפי הסדר? (דוגמא: "הכלים" (י"ט-י"ח) ישנן 4 אותיות עוקבות י,כ,ל,מ).

שבת שלום
מחיים ק.

מעדנים 296 פרשת חקת תשפ"ד

תגובות/הערות/הארות/ כולל בקשת הצטרפות, ניתן לשלוח לחיים קופל בדוא"ל hkop77@gmail.com
או בווטסאפ 052-3604905